

hren skole förvaras / hwar til Landzhöfdingen eller Under-
Laghmannen / ther inga Häradzhöfdingar äro / må hafwa
een Nyckel och Cronans Befallningz Man then andra / och
Domaren then tredje / på thet ther medh må så inckte rick-
tigare tilgå / och thet som til allmenne nödhörffter är för-
ordnad / jämtwål til theß behooff må komma. R. Man.
wil och at Häradz eller Sochnens Sigill, må vthi ofwanbe-
melte Ristastädze blifwa förwahrt / vppå thet ther medh
icke må så stoort vnderseeff och misbruuk skee / medh ofan-
färdige Witnesskriffters medhdelande / effter som häreffter
inga sadana Witnessbörd skola gifwas / vthan medh Nemb-
dens wettskay och samtnecke / vppå Häradz eller Laghmans
Tingh. Och wil Kongl. Man. at Landzhöfdingarne strax
thetta ställa i Execution, och sedan holla hand theröfwer at
thet må blifwa effterkommit.

Skattebönderne / järdeles the som Militien äre tillsa-
gne / beklaga / at the medh stoore Gåstningar widh Huuse-
syner beswäras / vnderdånigst anhollandes om een allmän
Förordningh at blifwa för Husesynner befriade / effter the
sielfwe skole söria för sine Huusbyggningar / och thet Hem-
manet skulle förderfwas och til Skattewrat komma / haf-
wa the sielff störste skadan theruthaff. Kongl. Man. haf-
wer ofwanbemelte Skattebönder / så the som Militien äre
tillsagne / som andre på sidste Riksdagh nådigst bewilliat
och förvndt at the för Huuseshner måge wara befriade /
och förthen skul wil at wederbörande them
ther widh handhafwa.

Kongl. May. 44 43

PRIVILEGIER,

Giffne Handwerckshuusen som här
och där i Riket inrättas
skola.

Tryckt i Stockholm / aff Ignatio Meurer /
Kongl. Booktr. Åhr 1668.

SVERIGES
 medh Gudz Nåde/
 Sweriges/Göthes
 och Wendes Konungh
 och Arffurste/ Stoorfurste til
 Finlandh/Hertigh vthi Skåne/
 Estlandh/Litlandh/ Carelen/
 Pohlen/ Pomerden/ Stettin-

Pommern/ Cassuben och Wenden/ Furste til Rugen/ Herre öfwer
 Ingernanland och Wismar; Så ock Pfaltzgreffue widh Rhein
 i Beyer/ til Göllich/ Cleue och Bergen Hertigh/ ic. Giöre här
 medh witterligt/ at såsom Wij i föllie aff wåre Antecessors
 Sweriges Konungars exempel/ jemwål och beweckte aff ett nå-
 digt försorgh/ för wåre trogne Underfåtares bästa och vpkomst/
 ibland andre helsosamme giörde Ordningar/enkannerligen thet hån
 hafwer syftat/ huru såsom allehanda nyttige och tienlige Manu-
 facturer inrättas/ och til thet gemene bästa drifwas och fortsåttias
 måtte/ och til then ändan ähstellige Personer tydh ifrån tydh/ medh
 Privilegier. Friheeter och serdeles förmaner beneficerat; Men
 aff sielfwe Förfarenheten måste spöria/ at samma wår helsosamma
 intention intet nåt then frucht och efftertryck/ som wij billigt hade
 förmodat/ i thet/ at een dehl emoot sådane förundte Friheter/ intet
 hafwa giordt til saken/ vthan hindrat andra/ som elliest til then Ma-

A H

nufa-

24 A
 9584

in i facturen hade kunnat hafwa lust/ Een dehl och aff oförmodens
heet/heller andra händelser hafwa måst stadna; Men största delen/
några så undantagandes/ effter nogon begynnelse och gjorde om-
kostningar aff oförstånd och seehl aff godh direction, intet medh
någon nytta theas wärck drifwit och fortsatt/ som elliest otwifwels
achteligen hade kunnat stee/ ther wercket hade warit rätt an-
gripit; Allså ock emedan wårt Rike medh allehanda Materialier,
som til Manufacturernes beredningh och tilwerckning tiåna/ aff
Gudh och Naturen rikeligen försedt är/ som här i wårt Rike be-
qwemligare / ån annorstådes bearbetas kunna / icke allenast them
til fördehl/som ther vthi dehl hafwa / vthan ock hela Landet igenom
medelens i Riket bi behållande / til en merckeligh förköffring. Ty
hafwe Wij vppå wårt Gen. Comerce Collegij förslaggh/godt och
nyttigt erachtat/ theför thetta til wisse Personer förundte privele-
gia, draga til serdeles Öhrter och Handwerckshuus / hwarest eff-
ter hwars och ens Öhrts beqwemligheet och situation, serdeles
forter aff Manufacturer, effter som Materialerne och luffsmes-
deln/ så ock Tilförsten och consumptionen kunna medhgifwa/
skola förferdigas/ hwilke Öhrter wij här och ther i Provincierne,
igenom bemelte wårt Gen. Comm. Collegiū vthsee och vthwållia
willie. Ock såsom thetta blifwer ett allment och beständig privi-
legerat werck / hwarvthinnan icke allenast dhe som allareda något
Handwerck begynt hafwa / vthan ock the som häreffter ifrån frem-
mande Orter / tänckia sigh i wåra Provincier at nederjättia / och
elliest alla andra/som på hwariehanda sätt willia interressera, kun-
na sinna ther vthi theas nytta och fördehl/ Enkannerligen at
Swenske Ungdomen thesammanstådes kan gifwas wed handen thet
Arbete / som medh hwars och ens hugh och tjücke öfwer eens kom-
mer/ så at vthur them / såsom vthur rätta seminarier, allehanda
gode Mestare vthi ett och annat Handwerck / kunna wera och her-
komma. Allså förmode wij/at allewåre trogne Underfåtare/erkens-
ne thenne wår nådige Försorgh/ betienandes sigh the Frjheter/ som
thor

them förrunnes / til theas egit / sampt thet gemena besta / effter then
anledning / som Privilegiene them wydare gifwer wed handen.
Wij hafwe förthen skul effter mogit betänckande / och föregången
communication medh wårt Rikes Ständer/ sampt theas ap-
probation och begiåran/mehrbemelte Handwerckshuus/ medh
fölliande Privilegier, Frjheter och förmåhner welat beneficera
och benåda / såsom föliet/

I.

The som wedh Handwerckshusen arbete/ thet wara sigh i hwad
Embete eller Handwerck thet wara må / skola och måge / så wtda
the icke annan borgerligh Naringh drifwa / för all Pålago/ Con-
tributioner, Båsmanshåll / Uthstriffningh och flere Beswär /
hwad Namn thet hafwer / som andre/ i Städer eller på Landet åre
vnderkastade / eller här effter kunna vnderkastas / alldeles wara be-
friad och eximerade, doch Tull och Accijs undantagandes/ som
ingen ifrån befriad är/ så wijda han boor i/ Staden.

II.

Wele Wij och then nådigste försorgh draga / at wisse och låge
lige Plaser / ther til måge vthsees / så ock Huus effter möteligheet
ten/ sampt wedh hwardera Gårdz, eller Huusrum een liten Plaz
ther brede wedh til een Tåppa eller Råhl, och Kryddegård; Så
som ock för them alle i gemeen/ så mycket vthrymme til betes mark /
som hwardera Gården eller Huset kan hålla een Koo/ eller två vps
på / öfwer Sommaren; Hwar om wedh Handwerckshusens an-
leggande / skal aff wederbdranderne tilbdrigen i acht hafwas.

III.

The Handwerckare som vthi Handwerckshusen arbete/
skola åthniuta alle the Frjheter och Embetes wilkor/ som then/ vthi
wårt Gen. Comm. Collegij försattade och ther vppå öfwer sedde
SkråOrdning inne håller/ och theas Handwerck förunnas plåga/
ther the som båst florera. Theför förvthan skola ock the / som vthur
fremmande Landh förstrijwes / effter theas Contract Öhrs förlopp/

fritt och obehindrat medh thetas egendom / vthan nogon affgiffte til Staden / sigh hem til thetas Land igen försoga / om the så willie / och emoot thetas richtige Arbete / icke allenast bekomma thetas förtiente Löhn oaffkortat / vthan ock medh ett ärligit donario och Tärepenningh på Resan ihugkomne blifwa. Wille the ock alldeles / til at här bo / sigh nedhsättia / thå må the så länge the orka och gitta / ingalunda medh Arbete förby gägne warda / och sedan the öfrige aff thetas Alder / wäl tilförfståardes när the intet mehr arbete kunna / och lufwål hielp behöfwa / niuta vthaff Handwerckshuset thetas nödige underhåldh.

IV.

Allt thet Arbete / som vthi Handwerckshusen förferdigas / skal wed thes vthleswererande / sedan thet af wederböranderne besichtigat och godt kändt är / richtig och vthan vppehåld betalas / effter then valor. taxa och werdering / som Directorerne medh Arbets eller Handwerckshuset kunna wedh Arbeitets tilträdande / hafwa kommit öfwer eens om; Och skal sådan betallning skee med reeda Penningar och ingom någre Waror eller Perzeler til betallning vppåträngias / vthan hans egen begäran / goda willie och samtycke.

V.

Ingen Handwerckare / eller under Handwerckshuset lidande Person / må för någon skuld eller gerning (som icke är så criminal. hwarföre han enteligen strax bör fast tagas) arresteras eller behäftas / så framt Directorerne thesföre willie stå gode och swara / hwarföre ock thesse thet öfwer / när något sådant förefaller / först tilltalas och befrågas skole.

VI.

Såsom vpsätet aff Manufacturernes inträttande måst til Städernes vplompsfi iupstär; Allså på thet the aff Borgerskapet / hwilla medh sådane Wahror / som i Handwerckshusen förarbetade warda / sin Handel drifwa plåga / icke måtte i någon måtto förnär skee / at thet wedh thetta i acht tagit / at the icke allenast sielfwe måge och kunna fram för andra göra sigh til Förelagsmän / och således niuta

niuta för thetas instutne Capital, then nytta / som aff Wahrornes försällande i Gros / kan på them / pro quota belöpa; Thet ock androm så Adel som Dadel skal tillåtit warda / sedan thet först är Borgerskapet tilbiudit / och theses medel til ett sådant werck icke förstå willia; vthan ock sedan andre gången hafwa aff samma Wahror / när the them på nytt åter vthur thetas Gateboder försellia / Winst och profist. Til hwilken nåstb. ende / alt thet Arbete / som i Handwerckshusen förferdigas / icke annars försällas skal / än i Gros / och såsom här vppå Packhusen hoos the Fremmande skee plågar / wedh wite och Straff tilgörandes / som här nedan före wärdare omtales.

VII.

Til Förelagsmännernes theso förre anläckning / willie Wij i Näder wara betänckte / icke allenast som förb. är / at donera, och förvthan nogon wederkenslo / skänka til Wercken the Öhrter som the inträttas vppå / vthan ock them medh nödige siengslen och Staketter instengia låta: Thesförvthan och förinna them til Magazin eller Packhuus / the Huus eller Bygningar / som thet omkringh kunna finnas / och of anten reda tilhörige äro / eller på något sätt kunna tilfalla; Vthi hwilke Huus / så wäl dhe råa materier, som thet tilwerckade arbete / i godt behåll förwaras kunna.

VIII.

Vthi sådane Packhuus / måste Handwerckarne och Arbets Solcket inleswerera thetas Arbete och thesammaslades undsa then / effter ingagne Contract, them tilkommande richtige betallning; Och skal så wäl Handwercksmannen / som then som något aff hans Arbete til sigh handla wil / här medh strengeligen och wedh Warornes confiscation och arbitralt Straff tilgörandes / alldeles wara förbudt / at handla fins emellan / vthom Packhuset / hwar inne then som handla will / sigh angifwa måste / och i Gros medh the thet til förordnade Personer handla / och icke annorledes.

IX.

Ingen må vppå något sätt/eller under nogon prætext, ehvad
ock förebåras kan / bortläcka eller affspennige gödra/ey heller i sin e-
gen Tienst och Försvar antaga / the til Handtwerckshusen / anten
ifrån fremmande Land införstreffne / eller innoth Lands antagne
Handtwerckare och Arbetare / som icke tilförende hafwa fulgiordt
theras / medh Directorerne ingagne Contract, och sitt åhrlige
Paf och Affkedh / weta at framwijsa; Gör thet nogon wari för-
fallen vnder arbitralt Straff / skaffe igen Personen / och göre Hand-
werckshuset then tagne Skadan godh igen. Om them som vthi
Handtwerckshusen arbeta / och sigh vthan Directorernes wetskap
och minne thet vth begifwa / wari Lagh samma.

X.

Så må ey heller någon Officerare eller Wärfware vara til-
städt / at antaga eller werswa låta nogon Handtwerckare / eller an-
nan til Handtwerckshuset hörige Person. Skeer thet / så kunna
Directorerne, doch ordentligen och medh Sfwers Stätthållarens /
Gouverneurernes, Landzhöfdingars och andre Cronones Be-
tientes Hielp och assistence, then samma igen taga / hwarest the ho-
nom sinna / Sammaledes må procederas medh then / som olof-
wandes bortlöper / och sigh vthur wegen håller.

XI.

På thet at hwar och een må finnas så mycket willigare / at
medh sine medel understöddia och forthielpa Handtwerckshusen /
så willie Wij / at the som aff Ds och Cronan effter liquiderat räk-
ningh kunna hafwa at fordra / och the medel sedan sinnade åro / vthi
bemelte Handtwerckshusen at insättia / fram för andra wåre Cre-
ditorer sökia at betala och contentera.

XII.

Til samma ånda försältra Wij ock här medh alle som wedet
ödr och thet angår / at samme vthi Handtwerckshusen insatte me-
del och Waror / intet stole til nogon wår eller wårt Rykes nödtorff
och be

och behoff angripas / vthan orubbade blifwa wedh wercket; Stole
ey heller någre sådane Penningar eller Waror / wara någon arreft
underkastade / vthan thesöre aldeles frje. Doch thetta så förståens-
des / at ingen må heller i krafft aff thenne puncten vpsäteligen förför-
dela sin Nasta / bedragandes Creditorerne medh transport på
Handtwerckshuset aff sin egendom / som elliest effter Lagh / til Cre-
ditorernes affbetalning gå måste.

XIII.

Thet thet ock kunde tilbåras / at wij til wårt eller Cronones
behoff / skulle wilia betiena Ds aff the Waror / som i Handt-
werckshusen förferdigas / så skal sådant skee under fölliande wilkor;
At the courante Waror / som så wål aff andre / som aff Ds betarfs-
was och kunna brukas / strax contant betalas emoot Leveranti-
en. Men för the öfrige / som antingen för Militien, eller elliest
expres bestillas / betales een 3.de dehl förvth / och resten thå le-
verantien skeer. Skulle Wij ock medh någon particulier Per-
son afftala / som vthur Handtwerckshusen för Ds / emoot wisse
conditioner, sådant besteller; Lå må medh honom i fall nogon
mangell vthi betalningen infaller / procederas eswen som medh an-
dre privat Personer i sljke fall.

XIV.

Förrunnes ock här medh Handtwerckshusen / at när the effter
liquiderade Räkningar och klare Obligationer hafwa något at
fordra / må then skyldige tilhållas / at så fort vthan vidare Rätte-
gångs Procels, samma skuld betala / eller på annat sätt medh Di-
rectorerne sigh thet öfwer insinna; The måge ock hafwa præfe-
rencen för andra gemene Creditorer, som sigh icke medh laghlike
cauteler och förwarningar tilböriligen försedt hafwa.

XV.

Handtwerckshusen eller thetas Directorer förrunnes och här
medh / at allestädes i Landet så vptinga och förstrifwa allehanda råå
Materier som här falla / och vthi Handtwerckshusen tilredas och
förars

förarbetas kunna. Til hwilken ända Wij them och nådigst beneficera wele / medh Arrendet aff somblige Wäre och Cronones Kåntor / som til werckens fortsättiande kunna tienlige wara / och thes förvthan åth andra bort arrenderas plåga. Ther ock någre Of och Cronan tilhörige Perzeler eller Kåntor förnyttas skole / och Handwerckshusen them behöfde / skola the fram för andra til thetas inköp för billigt pris wara berättigade; Effter som Wij och wedh wårt Camer. Collegium then anstalt göra wele / at icke alienasi the förestreffne Kåntor til arrende, vthan ock thesse sidste till inköp them owägerligen må föllia och Directorerne altudh notificeras, när något sådant til at bort arrendera eller förnyttas förefaller.

XVI.

Alleråå Materier och åmbnen / som til Handwerckshusen kunne nödige wara / och ifrån fremmande Land inhemptas måste / skole för Stora Sidtullen här medh allddeles befrijade wara / allenast the / för thesto bättre Richtigkeit skul / wedh Tullen vpteknas / och $\frac{1}{2}$. pro cento til recognition afgifwa / hwar vppå wederböran- derne skal gifwas een attest aff TullCammeren / på thet the samma Waror / må i the andra Handwerckshusen sammanledes ifrån Lille Tullen eximeras. Men arbets Redskapen åre så wål för Store som Lille Tullen frige. Doch skole Directorerne tilsee / at sådane Materialier och redskap / så mycket möjligt år / här inne i Landet / må kunna excoleras och anförskaffas / och thet ringaste som see kan / ifrån fremmande Land låta införa.

XVII.

Thet skal och wara Handwerckshusen tillåtit / at vthi frimærckna- derne öfwer hela Landet vthållia thetas Wårer och Arbete / så wål i minat som i Gros; Men om andra tider kunna the vthur thetas magaziner / som them vthi alla Städer efterlåtas at hålla / the- ras Waror och Arbete / icke vthi smått / vthan en Gros förnyttas / hwar wedh och thetta i acht tagas bör / thet the intet annat således försållia ån hwar the sielfwe förarbetat och tilwerkat hafwa / vnder wite

wite aff Waruns confiscation och sådant arbitralt Straff / som effier sakens beskaffenheet / må finnas skäligh thet vppå at sättia.

XVIII.

Så skole ock the Skepp och Farkoster / som til materialiers och Wårernes / hwilka in til och vthur Handwerckshusen försen- des / in- och vthförande brukade blifwa / wara för allehanda beslagh til wår och Cronones Tienst / frige och ledige / en heller något hin- der eller Beswär them tilfogas / wijdare / ån hwar effter ordinanti- en see bör. Sammalunda skal ock thet aff sådane Wårer eller materialier som öfwer Lands föras bör / medh all sligt / doch emoot een richtig betalningh aff Joheldhnen / befordrat och obehindrat förskaffat blifwa; Hwar til wåre Landshöfdingar thet så behöfs- wes / skole wara plichtige them at allistera.

XIX.

Når wercken komma vthi then gång och esse, at Landet aff thetas Arbete kan hafwa sitt nöje och fullnadh; Så wele Wij ock wara betänckte / at medh wijdare special wilkor / bestämia con- sumption thet aff; Kunde ock mehtra Wårer tilwårckas / ån som Landes consumption fordrar / så wele wij ock på thet möjeli- gaste vthförsten thet aff / medh en lindrig Tull taxa / til ett wist pro- cento, beneficera, så at Handwerckshusen / må thet aff kenna een godh lyfa och profijt.

XX.

Doch på thet / så wål the som beboo Landet / som the / som vthi Ma- nufacturerne interessera, må begge finna thetas nytta vthaff the här tills onyttige materiers excolerande; Ty skal vthi hwart Handwerckshuus een wif Person vthsees och förordnas / som om sådant wetenskap hafwer / hwilken vppå annodan / och emoot een skäligh betalning och recognition, skal sigh förfoga på the Öhrs thet / nogot sligt angifwit warder / och om thes rätta Handterande och kultiverande / all nödigh vnderättelse gifwa.

XXI.

Emedan ock wår Swenske Ungdom / när then samman blifwer

vnderättat och wäl vptuchtat/ alle handa Konster och slögder behen-
digi fatta plågar / och mången aff them / hwilkas Föräldrar dels äre
döde blesne/ dels inge medel eller förstånd hafwa at vptuchta sine
Barn/ aff sådant råka vthi lättia och odugd. Alltså wele Wi ock ther
vppå wara förtänckte huruledes vthi alla Städer / ther Handt-
werckshuus förordnade blifwa / och så ther jämpte ett Barnhuus
må anstiftas / vthi hwilket the fattige Barnen må i Gudzfruchtan/
Tucht och åhra / så ock i läsande / skrifwande och räkande vnderwi-
ses / och ther sitt vnderhåld hafwa / så länge the wedh åhrens tilla-
gande kunna vthi Handwerckshusen transporterar / at ther / medh
sådant Arbete / som med hwars och eens hugh och ingenio bäst öf-
wereens kommer / sigh försörja: Effter som wi ock / wedh såda-
ne Barnhuus inrättande / öfwer medela / hwar aff the sublistera
skola / wydare Os så wele resolvera.

XXII.

Hijt hörer ock Tucht / och Spinnhuus / them wi sammale-
des wele / at wedh Handwerckshusens inrättande / skole anställas/
hwarvthi wanartige / ofkinige och skalckachtige Menningar / så aff
Man som Quindön / må innesengias / och för sin föda arbeta.

XXIII.

På thet ock vthi thesse Handwerckshuus så mycket ordenteli-
gare må tilgå / och all confusion / sampt theraff fölltande stada båts-
tre undslus: Ty hafwe Wi nådigst resolverat och för godt sun-
nit / at såsom samme Husen hafwer sine egne Privilegier och Ord-
ningar / hwar effter the leswa skola / så böre the ock medh förståndige
Directorer och Förståndare ware försedde; Hwar öfwer så wäl
som alt thet öffriga / hwad Handwerckshusen på ett eller annat sätt
wedfontna kan / vårt General Comm. Collegium. som thes för-
vthan een allgemteen vpsicht och omsorgh / öfwer alla Manufacturer
i hele vårt Rike och thes Vnderliggiande Provincier, drager / lä-
rer taga tilbördigh acht.

XXIV.

För all tingh måste tilsees / at försarne och gode Handwer-
kare/

kare / som kunna göra godt arbete / och wäl förstå then Konsten the
arbete vthi / ditt förordnas; Til hwilken enda och aff nöden är / at
vthi hwart Handwerckshuus een serdeles Wärd Mestare öfwer
them satt blifwer / som aff grunden förstår / och wäl öfwat är i the
wetenstaper / som ther til höra / i synnerheet kenne och skillier mate-
rialiorne / the dugelige ifran the odugelige / seer vppå / at så wäl ma-
terien som fasonen är godh och tienligh / så at sielfwe Arbetet se-
dan / medh så mycket bättre fördeel / må kunna debiteras och förvt-
tras / Discernerar arbetes / redskapen och sielfwe Arbeterne / bät-
trar hwad han seer fattas / befordrar the dugelige Handwerckarne /
och lagar at the odugelige må affkaffas: Serdeles skall hans
Embete och ther vthi bestå / at han thet Godz / som ther försärdigat
blifwer / wråker och siemplar. At nu sådane gode och stickelige
Werckmestare må staffas wedh handen / ther öfwer lære wederbö-
randerne sigh på Embetes wegnar wårda låta / hwilke och bearbe-
tandes warde / huruledes the / som intet i Riket äro tilfinnandes /
jäm wäl vthur fremmande Land må indragas.

XXV.

Emedan ibland the Orsaker / som Os föranklätit hafwa / at
vnder en wis direction / och på serdeles wissa Öhrter låta vprätta
Handwerckshuus / thenne icke är then ringaste / at när Manufa-
cturerna här och ther förströdde äro / kan een sådan vpsicht öfwer
arbetet / som här öfwan före omtalas / icke fogeligen skee / hwilket
förorsaker at Landet vnder tiden / medh elackt och falsk Godz förskyle
blifwer / och at sedan så wäl thet goda som odugelige / vthur æstim-
och werde råkar; Hwar före ock på thet Handwerckarne i Hand-
wärcshusen / må bestijta sigh om at göra godt Arbete / och Röpa-
ren thesto mehr försåkrat wara / om godt och dugeligt Gods; Ty
wele Wi här medh hafwa förordnat / at alle Währor / som således
i Husen förferdigas / skole i Paekhusen besichtigas / och hwardera
slaget / effter thes sin / medelmättigh / och grossheet / medh serdeles
ther til förordnade Stemplar merckias; Så ock ther aff een serdes

les affgiffte til H^h och Cronan förordnas och vthräcknas måste/ til ett wist pro cento, på thet then affialnadte/ som w^{it} aff Manufacturerne inrykkes tilwerckande/ warde vthi wår Stoor Sid Tull kennandes/ nogorledes thet igenom åter må ersättias och upfyllas. När nu sådan affgiffte eller Stemplepenningar vthlagde äro/ skal Godset allestädes här i Ryket passera frött/ oc aldeles obeswårat wara ifrån alle andre Pålagor och vthgiffter/ ehwad Namn the ock hafwa må. Men blifwa the vthrykkes förde/ betale förvthan Stemple Penningar/ then vthgående Store Sidtullen/ doch medh then moderation, som i then 19. punkten förmåles.

XXVI.

Til at hålla Book och richtig Käckning/ så wål på the inkommande råå och grofwa materiers inköp och ansörfkassande/ som the förferdigade och tilwärlade Wahrungs förytttrande/ måste Handtwerckshusen hafwa nödige Betiente/ som ock så aff wederböranderne/ och emoot nödyachtigh caution, helst när the några medel om hån der hafwa/ d^{it} förordnas kunna. Thesse skole hålla alla Böcker/ Handling; och Käckningar i godh Ordre och stiel/ så lagandes/ at wedh hwar Termin, må för upbörd och vthgiffte göras redo/ så och at hwar Participant må weta sin dehl och anpart/ och then richtig vthbekomma.

XXVII.

The tråtor och ittingar/ som innom Handtwerckshusen/ emellan Interessenterne, Handwärlarne/ eller andra kunna upkomma/ skole aff Directorerne, så wyda theas Instruction medh giffwer/ slutes/ eller af wårt Gen. Comereie Collegio afsöndras; Criminal och sådane civil saker/ som Manufacturerne intet angå/ vndantagne/ hwilke effter wanen wedh ordentelige forum förhöras och afsöndras skole. Doch skal thenne Jurisdiction, och the öffrige åth Handtwerckshusen förlente Privilegier, icke lengre wara än som Handtwercken på samme D^het/ wedh macht håldne och fortdressue blifwa.

XXVIII.

Såsom nu thetta wåre upsiäch medh inrättande aff Handtwerckshus; thet uppå förnembiligen går vth/ at så wål Städerne tiltaga/ som the medel/ som hærtil dags årligen vthur Landet för fremmande Wahrung vthföras/ måge vthi Landet biybehållas/ och Landet thet igenom kenna nogon bättre styrcka och subsistence aff sigb sielff/ än hær til dags skedi är; Allså är ingaluuda wår meningh/ at the Privilegier, som för thetta/ på årbstellige slags Manufacturer, åth een eller annan kunne förlänte wara/ hær igenom skole revoceras och upbåswas/ vthan at samme Manufacturer så länge the tilbörli gen/ och effter Privilegiernes lydelse fortsättias/ fast mehtra igenom thesse Handtwerckshusen må besordras och forthielpas.

XXIX.

Til sådan ånda skal ransakas/ hwilke aff sliste Privilegerade Personer/ hafwa theas werck uppå the D^hret/ som kunna vthgiffwa och fournera the til thesamastådes inrättade Manufacturerne nödige requisita. Och på sådant fall måge samma Werck thet blifwa beständes/ icke allenast så länge Privilegij åhren wara/ vthan ock så framdeles i tilkommande tider/ jämwal ock Privilegisterne för sigb och sine Arfwingar ale vthredi niuta Handtwerckshusens privilegier til godo/ medh thesse förord/ at om the för medellöfheet/ eller andre förbinder skul/ intet hinna göra eller tilwercka så mycket aff samma slags Manufacturer, som behöfwes/ skole the taga flere Participanter medh sigb/ helst them aff D^hret skapet/ i samme eller näst belågne Städer/ som medh sådane Wahrung äro wane at handla/ och förthenstul consumptionen så mycket mehtra besordra kunna/ och thet thesse intet tilräckia/ så andre Personer aff hwad Stånd the wara må/ til thet then betarswande quantiteten tilhopa bringas kan/ beräkandes på theas egen andeel för Capital alle nödige/ och in til then tidsen anwende Omkostnader. Wedh Directionen öfwer thesse Manufacturer, handlas effter Handtwerckshusens ordi nantier; Doch så at then som Wercket sielff begynt hafwer/ blifwer

wer / ther han sigh directionen wil vppåtaga / och ther til capabel
skattas / för alle andre præfererat.

XXX.

Skulle och någon aff the Privilegerade Personer / hafwa in-
rättat thesas Manufacturer på een obqvem Öhr / så kan them
een annan och til sådane / bequemligare Plas vthrees / vppå
på hwilket fall the sammaledes hafwa at niuta Handwerckshusens
Privilegier och willkor til godo. Ther och så wore / at sådane Per-
soner eneeligen wille blifwa wedh sitt eget undfågne Privilegium och
förre Öhrten / til thes Privilegij Öhren äro vthgagne / stände them
sådant fritt / doch wari androm vthi then rätte privilegerade Öhr /
ther medh icke förbudet / samma slags Manufacturer at inträtta och
försättia / warandes the particuliere privilegister / icke thesto min-
dre förpligtade / at vthi Handwercks Pockhusen låta besichtiga och
stempla sine Wäbror / och stemple Penningar vthgiffwa / jämwäl oc
Wäbrorne ther försälja / widh confiscationen aff thet / som kan be-
finnes blifwa ostemplat bortsäldt.

XXXI.

När thet sigh kan tildraga / at een eller annan sigh här effter an-
giffwer / och vppå noget Arbete eller Manufactur / som anten aff ho-
nom selff wore inventerat och vpsunnit / eller elliest här tilförende
intet practicerat / vthan ifrån fremmande Land hijs skulle införas /
privilegium begärer / så skal först ransakas och examineras / medh
hwilket Handwerckshuus samma nise Manufactur kan bäst öfwer-
eens komma / dise Wij then samme sedan wissa wele / beneficieran-
des honom för sin invention medh een dehl / och Handwerckshuset
för Privilegiorne och medeln skal / medh then andre dehlen aff the
förmoner och willkor honom förunnas kunna / så at ingen vthom sam-
me Handwerckshuus / må innan een wiss tidh effter göra samma Ar-
bete / wedh confiscation aff Wäbrun och arbitralt Straff tilgö-
randes.

XXXII.

På thet the Öhrter och stellen / som til Handwerckshusen vth-
töde warda / måge så mycket lettere stå at bekomma ; Så loswe och
tillsäye Wij här medh / at til sådant behoff inlösa samme Öhrter / an-
ten för contante Penningar eller annat wederlagh / eller ock således /
at thesas werde beräknes Sälliaren för ett capital vthi Wercket / och
han ther aff niuter affkompsten pro quota / som the andra ;
Och i fall thetta sidste icke skulle wara the andra interessenterne til-
drägeligie ; Så wele Wij / at ther medh procederas skal / på sätt
och wijs som föllier ; Nembligen at Wij samme Proportionerade
affkomst äth Sälliaren (ther han Plagen affstå will) första Öhret
vthgiffwa / minstades sedan een tisonde deel hwart Öhr / som på
Handwerckshusens cassa ölas skal / så at han Sälliaren innan 10.
Ährs förlopp / sedan Wercket sigh satt och förmebrat hafwer / vthan
Wäre och Cronones wijsdare Deswär / eller Handwerckshusens stoo-
ta affiaknadh / proportionaliter medh the andra interessenter ha-
de at bekomma sin anpart.

XXXIII.

Utterst och på thet hwar ock en / som lägenheet ther til hafwer /
måtte medh så mycket större nytta anwenda sine medel til Hand-
werckshusens forehielpande ; Sy försäkre Wij så wäl Handwerck-
husen i gemeen / som hwar och een Leem ther aff i sonnerheet / at Wij
them icke allenast wedh ostwanskriffne Privilegier handhafwa / vthan
ock framdeles när så behöfwes / ock Wij therom i underdånigheet an-
sökke blifwa / medh flere nödige och gode willkor benåda / sampt vthi
ett och annat / hwad til befordrandet aff Manufacturerne kan len-
da / effter görlighheeten hielpa och allitera wele / effter som Wij ock
så Directorerne och andre Betiente / som Handwärfarne och
Arbets Folcket / ifrån then största til then ringaste / vthi Wår Kongl.
Hångn och Förswar taga / förbiudandas hwariom och enom / wedh
Wår Önåde tilgörandes / at emoot thesse Wäre vthgiffne Privile-
gier

gier, tilfoga them någon förfångh eller wedertwillia. Til
mehra wisso / hafwe Wij ethetta medh Wäre Kongl. Secret, så
Wär högtåhrade Elskelige käre Fru Moders / sampt the andre
re / och Wäre Rikes respectiue Förmyndares och Regerings
der skrifte bekräfta lätit, Datum Stockholm den 18. Septembri
Anno 1668.

Hedewig Eleonora.

Der Brahe / Brefue	Lorenz von der Lind /	Gustaf Otto
in Wisingsborgh / S.	i N. Marskens	bock / S. R. Amiral.
N. Droget.	ställe.	
Magnus Gabriel de la Gardie,	Sewedh Bååt / S.	
S. R. Cansler.	Skattemästare,	